

Synne Fjeldvær Tøften

Seksualundervisning i grunnskolen

"Hva mener elever om seksualundervisningen i skolen?"

Bacheloroppgave i Pedagogikk og elevkunnskap LGU53002

Veileder: Hilde Ervik og Bodil Svendsen

Mai 2019

Synne Fjeldvær Tøften

Seksualundervisning i grunnskolen

"Hva mener elever om seksualundervisningen i skolen?"

Bacheloroppgave i Pedagogikk og elevkunnskap LGU53002
Veileder: Hilde Ervik og Bodil Svendsen
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven vil jeg ta for meg elevers syn på seksualundervisningen i grunnskolen. Ønsket er å undersøke hvordan elever opplever seksualundervisningen i skolen med tanke på når den begynner, hvor mye tid skolen bruker på det og i hvor stor grad elevene selv synes det er tilstrekkelig. Jeg vil også se på hvordan meningene til elevene kan variere mellom kjønnene. Målet er å tilegne seg kunnskaper om hvordan elevene opplever dette temaet i skolen med utgangspunkt i en fremtidig jobb som naturfagslærer i grunnskolen.

På bakgrunn av lite personlig kunnskap til fagfeltet ble det gjennomført en spørreundersøkelse, det ble oppsøkt teori som kunne si noe om tema. Resultatene ble videre analysert opp mot læreplanverket, Utdanningsdirektoratets ressurshefte og Redd Barnas rapport om temaet. Data ble samlet inn gjennom en spørreundersøkelse på 10. trinn for å skaffe et bilde av hva elevene har opplevd og mener om temaet i skolen. Resultatene i undersøkelsen viser at elevene savner både mengde og innhold, og vi må legge merke til at noen kompetansemål fra læreplanen ikke er oppfylt.

Abstract

In this bachelors thesis, I want to look at the pupils view of sexual education in primary school. The aim is to investigate how pupils experience sexual education in school with regard to when it begins, how much time the school spends on it and to what extent the pupils themselves think it is sufficient. I also want to look at how the opinions of students can vary between genders. The goal is to acquire knowledge about how the pupils experience this topic in school, based on a future job as a teacher in primary school.

Based on a little personal knowledge of the subject area, a survey was conducted, I looked up theory that could say something about the topic. The results were further analyzed against the curriculum, the Education Directorate's resource booklet and Save the Children's report on the topic. Data was collected through a survey in 10th grade to get a picture of what the students have experienced and think about the theme in school. The results of the study show that the pupils lack both quantity and content, and we must note that some learning objectives from the curriculum are not fulfilled.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Abstract.....	1
Innledning	3
Teori	4
Definisjon av seksualundervisning	4
Seksualundervisning i læreplanverket	4
Redd Barna: Sex og sånn	5
Internasjonale mønstre i elevenes naturfaglige interesser	6
Metode	8
Forskningsdesign og utvalg	8
Datainnsamling og behandling.....	8
Etiske aspekter.....	9
Analyse.....	10
Undersøkelsens respondenter	10
Kompetansemål innenfor seksualundervisning i læreplanen.....	11
Elevenes meninger om mengden seksualundervisning i skolen ut fra kjønn	12
Hva ønsker elevene mer og mindre av i seksualundervisningen?	13
Drøfting.....	15
Respondentene i undersøkelsens interesse for tema	15
Oppfyller skolen kompetansemålene fra læreplanen?	16
Hva ønsker elevene mer og mindre av i seksualundervisningen?	17
Elevenes meninger om seksualundervisningen i skolen.....	18
Svarer resultatene på forskningsspørsmålene?	20
Kunne noe vært gjort annerledes i denne forskningsprosessen?	21
Avslutning.....	22
Litteraturliste	24
Vedlegg:	25
Vedlegg A.....	25
<i>Negativt samtykke</i>	25
Vedlegg B.....	26
<i>Spørreundersøkelsen med svar og statistikk</i>	26

Innledning

Bakgrunnen for denne oppgaven er en egeninteresse for seksualundervisning og ungdommer, og et ønske om å erverve mer kunnskap om det i forbindelse med en fremtidig jobb som underviser i dette temaet. Med tanke på kroppspresset ungdommer kan oppleve gjennom sosiale media i dagens samfunn, stadig flere avsløringer om seksuelle overgrep mot mindreårige i media og egeninteresse for temaet i skolehverdagen, bestemte jeg meg for å studere noe av dette nærmere da jeg synes det er et tema som er viktig å belyse. Det jeg ønsker å studere er hva elevene mener om seksualundervisningen i skolen i dag og hva de mener det burde vært mer og mindre av.

Redd Barna gjorde i 2005 intervju med 50 ungdommer mellom 15-20 år i forbindelse med prosjektet ”*Retten til sitt eget liv*”. Disse intervjuene resulterte i rapporten ”*Sex og sånn*” og ble utgitt som et hefte for bidrag til debatten om seksualitet, grenser og utnytting (Redd Barna, 2005). Ungdommene som er intervjuet får i dette hefte legge frem sine synspunkter og meninger rundt seksualundervisning. Det er et innblikk i ungdommenes varierte meninger, budskap og inneholder forslag til løsninger for seksualundervisning i skolen. Elevene diskuterer i heftet hvor de lærer om seksualitet og hvem som påvirker de mest både i positiv og negativ forstand. Heftet tar også for seg hvordan ungdommene ønsker å lære om sex. Fra hva de ønsker å lære om, hvem som bør ha undervisningen til hvordan den bør gjennomføres.

I 2011 kom Utdanningsdirektoratet med en revidert utgave av ressursheftet ”*Seksualitet og kjønn*” (Utdanningsdirektoratet, 2011). Dette er et faglig ressurshefte for lærere som skal arbeide med temaer knyttet til seksualundervisning, seksuell trakassering og kjønnsrelatert mobbing i grunnskolen. Ressursheftet slår fast at temaer som er knyttet til seksualitet er forankret i læreplanverkets generelle del, i prinsipper om opplæring og i kompetansemål i ulike fag. Heftet gir en oversikt på relevante kompetansemål innen ulike fag, sentrale tema og forslag til elevaktiviteter innenfor seksualundervisningen. Ressursheftet diskuterer i hovedsak temaer som kan tas opp i undervisningen.

I denne oppgaven vil jeg presentere teori og definisjoner rundt seksualundervisning i skolen og beskrive metodene jeg har brukt videre i analysen av spørreundersøkelsen som ble gjennomført. Resultatene vil bli drøftet og forskningen vurdert, før det kommer en avslutning med oppsummering av funnene i forskningen.

Teori

Definisjon av seksualundervisning

I Utdanningsdirektoratets hefte ”*Seksualitet og kjønn*” defineres seksualundervisning som opplæring innenfor temaer som omfatter sex og seksualitet, blant annet pubertet, prevensjon og seksuelt overførbare infeksjoner (Utdanningsdirektoratet, 2011, s. 71). De kommer også med en påstand om at ”*Seksualitet handler i hovedsak om samhandling mellom mennesker*” (Utdanningsdirektoratet, 2011, s. 9). Seksualundervisning i skolen er et stort tema og god opplæring i dette vil være med å styrke elevene til å respektere hverandre og bli tryggere i sin egen seksualitet.

I spørreundersøkelsen som ble gjennomført i forbindelse med denne bacheloroppgaven, fikk elevene definert seksualundervisningen ut fra noen av emnene som nevnes i kompetansemålene for naturfag etter 10. Trinn (Utdanningsdirektoratet, 2006). I innledningen til spørreundersøkelsen sto det slik: ”*Med seksualundervisning menes undervisning om fosterutvikling, fødsel, seksualitet, grensesetting, seksuelt overførbare sykdommer, prevensjon og abort*”.

I rapporten fra Redd Barna blir det gjentatt at seksualitet er mer enn bare sex, debut og lignende. Det handler i hovedsak om relasjoner mellom mennesker, men også om ansvar, tillit, kroppsidealer og mobbing (Redd Barna, 2005).

Seksualundervisning i læreplanverket

Opplæringsloven slår fast i formålet med opplæringen at elevene skal utvikle kunnskap, dugleik og holdninger for å kunne mestre sine egne liv og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. De skal lære seg å tenke kritisk og handle etisk, samt ha medansvar (Kunnskapsdepartementet, 2018). Læreplanverket består av den generelle del, prinsipper for opplæring, læreplaner for fag, fag og timefordeling. Det er forskrifter til opplæringsloven og er med på å styre innholdet i opplæringen.

I læreplanverket slår vi fast at elevene gjennom opplæringen skal få god allmenndannelse og utvikle en bred og god kompetanse i samhandling med andre mennesker. God allmenndannelse innebærer blant annet at elevene skal lære å respektere egne og andres grenser, og få kompetanse til å tolke andres grensesetting.

God opplæring om seksualitet bidrar blant annet til å hindre elever i å begå seksuell trakassering eller seksuelle overgrep (Utdanningsdirektoratet, 2011, s. 3).

Seksualitet er ikke nevnt når formålet med fagene beskrives, og det er sjeldent direkte omtalt i læreplanverket. Derimot er det en rekke formuleringer og kompetansemål som åpner for at opplæringen kan og bør tematisere emnet. Temaer som kan knyttes til seksualitet er forankret i læreplanverkets generelle del, i prinsipper for opplæring og i kompetansemålene i ulike fag (Utdanningsdirektoratet, 2011). De fagene som eksplisitt omtaler seksualitet i kompetansemålene er naturfag og samfunnsfag. Mens religion, livssyn og etikk nevner heterofili og homofili som eksempler på temaer som kan knyttes til etiske spørsmål. Eksempel på kompetansemål etter 10. trinn i naturfag under temaet kropp og helse er:

- *beskrive kort fosterutviklingen og hvordan en fødsel foregår*
 - *formulere og drøfte problemstillinger knyttet til seksualitet, seksuell orientering, kjønnsidentitet, grensesetting og respekt, seksuelt overførbare sykdommer, prevensjon og abort*
- (Utdanningdirektoratet, 2006)

Redd Barna: Sex og sånn

I Redd Barnas rapport "*Sex og sånn*" påpeker Heidi Grande, som var koordinator for ungdomsdelen av prosjektet, at seksualiseringsdebatten stadig dukker opp i media uten at ungdommene det gjelder blir spurt om å ytre sine meninger om temaet. Denne viktige debatten foregår ikke bare i det offentlige rom, men også på tenåringsrom og i klasserom rundt om i hele verden (Redd Barna, 2005). Ungdommers spørsmål rundt seksualitet handler ofte om deres grenser, selvbilde og forhold til det annet kjønn som er med på å forme deres identitet. Ungdommene lærer om seksualitet fra ulike hold, de er selv kritiske til mye av informasjonen de blir eksponert for men utelater ikke at de kan la seg påvirke.

”Ungdoms forhold til seksualitet handler ikke bare om debut og seksuell aktivitet, men om forholdet mellom mennesker og hvordan man ser på seg selv. Det er ikke bare snakk om hvordan man ser på sex i seg selv, men hvordan man oppfører seg, ser på andre og forholdet en har til seg selv og egen kropp. Vi vil lære om og diskutere andre problemstillinger som er knyttet til seksualitet, ikke bare det tekniske, som vi gjør i dag.”

(Redd Barna, 2005, s. 9)

Ungdommene som har vært med å utarbeide rapporten fra Redd Barna mener at alderen for når dagens barn og unge møter sexpress stadig blir lavere og er redde hvilke konsekvenser dette kan medføre. De mener at det ikke er bra for 6 åringer å lære om sex, men også at *”seksualitet er mer enn bare sex”* (Redd Barna, 2005, s. 21). Det omhandler ansvar, tillit, kroppsidealer, mobbing og menneskers forhold til hverandre.

Skolen blir sett på som en av de arenaene som er best egnet som en trygg plass for å lære om seksualitet og ha seksualundervisning. Det er det stedet hvor flest ungdommer er i et fellesskap til samme tid. Ungdommene i rapporten ser verken på skolen eller helsesøster som negative aktører, men mener at dagens undervisning ikke er god nok. Flere mener at det kan være pinlig at lærere de har til daglig skal snakke om seksualitet, og ønsker gjerne noen utenforstående for å gjøre det mindre personlig. Det å ha seksualundervisning i kjønnsdelte grupper blir sett på som noe positivt, og de mener man kan forsøke med en diskusjon i plenum etterpå hvor begge kjønn er samlet (Redd Barna, 2005).

Ungdommene ønsker å lære om det som er viktig innenfor seksualundervisningen, og ikke bare det de kan fra før. Noen mener at dagens undervisning er gammeldags og teknisk, mens andre mener de har god seksualundervisning på sine skoler. Det er tydelig at skolene legger opp dette som de selv ønsker (Redd Barna, 2005). Ungdommene mener at god seksualundervisning bør inneholde nyttig informasjon som kan knyttes opp mot elevenes hverdag og virkelighet. De ønsker å lære om samleie, hvordan og hvorfor det gjøres, hvordan barn blir til, ulike typer prevensjon, kjønnsykdommer og hvordan porno kan skape et uekte bilde av hvordan sex kan være. De ønsker ikke bare informasjon om det tekniske, men også om følelser og grensesetting. De ønsker både positive og negative fakta rundt temaet, men også åpne samtaler om vanlige spørsmål. De ønsker at holdningen til den som underviser skal være: *”Alt er naturlig. Alle er forskjellige”* (Redd Barna, 2005, s. 26). Ungdommene mener også at kunnskap gir trygghet.

Internasjonale mønstre i elevenes naturfaglige interesser

Hvis vi sammenligner norske elever med elever fra andre land og kulturer ser vi store forskjeller i interessen for ulike tema i skolen og innenfor naturfag. Vi kan peke på forskjeller når det kommer til lands ulike velstander og videre forskjeller innen kjønnenes faglige interesse i ulike land, men spesielt i de rike. Elever som bor i fattige land ser på skolen som en mulighet for et bedre liv og har et stort ønske om å ta til seg læring. Elever fra rike land med

obligatorisk skolegang er derimot mer kritiske og selektive til hvilke temaer de liker innenfor naturfag (Marion og Strømme, 2015). Innenfor de rike landene kan vi også se en stor forskjell i hva kjønnene interesserer seg for av ulike tema i naturfag. Marion og Strømme viser til at tema som helse, medisin, kropp og skjønnhet er ”jentestoff”, hvor interessen hos jenter er mye større enn hos gutter (Marion og Strømme, 2015). Disse temaene ligger under human biologi, og seksualundervisningen i skolen kan sees i sammenheng med dette.

Metode

For å kunne svare på problemstillingen som er valgt til oppgaven ble det naturlig å gå for en deduktiv tilnærming, og bruke både kvantitativ og kvalitativ metode for å utforme spørreskjema til elevene. Ved å bruke spørreskjema med forhåndsgitte svar, kan svarene sammenlignes på tvers av deltakere. Dette krever imidlertid god kunnskap om hvilke spørsmål som bør stilles, hva som er den beste måten å stille dem på og hvilke svar man kan forvente å få (Christoffersen og Johannessen, 2012).

Forskningsdesign og utvalg

Med kvantitativ metode teller man fenomener og kan utforske et fenomen i bredden, og ikke i dybden som ved kvalitative metoder (Christoffersen og Johannessen, 2012). I kvantitative studier får man et overfladisk overblikk over sammenhenger. I spørreskjemaet ble det valgt både lukkede og åpne spørsmål, som gir mulighet til å sammenligne respondentene med hverandre, også med bakgrunn i kjønn. Ved spørreundersøkelser kan man velge å ha et stort utvalg av respondenter for å gjøre resultatene representative for populasjonen. Har man et lavt antall respondenter kan det være med på å gi en lav validitet på resultatene. En annen svakhet ved spørreskjema er at muligheten for oppfølgingsspørsmål faller fra. Derfor fikk elevene mulighet til å tilføre mer ved enkelte spørsmål og noen spørsmål var åpne. Hensikten med en kvalitativ metode er å kunne si noe generelt om populasjonen på bakgrunn av et representativt utvalg, noe jeg ut fra problemstillingen også ønsker.

Utvalget for denne oppgaven er elever i grunnskolen som har gjennomført seksualundervisning i skoleløpet. Med tanke på tid og begrensninger for oppgaven var det naturlig å velge praksisskoleelever som utgangspunkt. I spørreundersøkelsen for denne oppgaven ble det gjort et utvalg på 90 elever på 10. trinn ved en skole i Trøndelag. Det var kun 42 respondenter, noe som utgjør 47% av de som fikk undersøkelsen, og dette kan være med på å gi resultatene i undersøkelsen en lav validitet.

Datainnsamling og behandling

Undersøkelsen ble gjennomført i forbindelse med bachelor og 3. årspraksis ved grunnskolelærerutdanningen ved NTNU i Trondheim. Spørreundersøkelsen skulle gjennomføres mens praksis pågikk. På grunn av tidsbegrensninger ble den gjennomført av elevene etter endt praksis, så jeg var ikke personlig tilstede under gjennomføringen. I første

omgang ble det sendt ut et skjema til alle foreldre og foresatte ved trinnet med negativt samtykke, hvor de kunne reservere elevene fra å delta.¹ Elevene fikk så tid på skolen til å gjennomføre spørreundersøkelsen i faget Utdanningsvalg.² Resultatene ble så samlet inn og gitt tilbake til meg for videre arbeid.

Datamaterialet ble gjennomgått og overført i Excel for videre analyse. Resultatene ble så sortert etter kjønn for å kunne sammenligne svarene fra respondentene med utgangspunkt i dette. To av respondentene ønsket ikke å oppgi kjønn i undersøkelsen, og disse svarene er fjernet i tabellene og figurene hvor kjønn spiller inn på videre analyse. Videre ble ulike resultater satt i tabeller med oversikt over hvor mange som har respondert hva på ulike spørsmål og det er regnet ut hvilke prosentandeler disse utgjør. Noen av disse blir representert i analysedelen av oppgaven. Alle lukkede spørsmål er presentert med spørsmålet og svarene i kake- eller stolpediagram i vedlegg B. De åpne spørsmålene er representert ved skjermdump av et utvalg av svarene til respondentene.

Etiske aspekt

Seksualitet kan være et sensitivt og flaut tema for mange elever i ungdomsskolealder. Mange av ungdommene er midt i puberteten og utviklingen av egen seksualitet. Selv om undersøkelsens tema er seksualundervisningen i skolen, kan flere av elevene tenke at dette er et tema de ikke vil svare så mye rundt. For å gjøre respondentene tryggere på å svare på spørsmålene i undersøkelsen definerte jeg i innledningen til undersøkelsen hva seksualundervisning er. De ble informert om at undersøkelsen er frivillig og at de kan velge å trekke seg når som helst. Informasjon om hvem som gjennomfører undersøkelsen, hva det er i forbindelse med og at alle svar er anonyme. Etter endt studie vil alt datamateriale bli slettet for å hindre muligheten til å gjenkjenne respondentene i undersøkelsen. Av utvalget som ble gjort i populasjonen svarte under 50% på spørreundersøkelsen og det er ingen klare svar på hvorfor dette var tilfelle.

¹ Se vedlegg A

² Se vedlegg B

Analyse

Undersøkelsens respondenter

Figur 1.2: Prosentvis fordeling av respondenter i kjønn, både med og uten de som ikke ønsket å oppgi kjønn.

I spørreundersøkelsen som ble gjennomført fordelte respondentene seg med 16 gutter, 24 jenter og to som ikke ønsket å oppgi kjønn sitt. Dette utgjør henholdsvis 38%, 57% og 5%. Utvalget av populasjonen som ble gjort var totalt på 90 elever. 42 av disse valgte å svare på spørreundersøkelsen, noe som utgjør 47% av utvalget. Videre i analysen har jeg valgt å se bort i fra svarene til de to respondentene som ikke ønsket å oppgi kjønn, så det totale antallet for respondenter representeres med 40 stykk, 45% av utvalget. Da utgjør guttene 40% av respondentene, og jentene 60%. Selv om respondentene utgjør under halvparten av utvalget, håper jeg det vil være med å gi oss et representativt bilde på hva elever mener om temaet.

Elevene fikk spørsmål om når de hadde seksualundervisning på skolen for første gang, og her spriker svarene til elevene. 32% svarer 4. trinn, mens 34% svarer 7. trinn. Det kommer tydelig frem i figur 2 at seksualundervisningen har startet på barneskolen, men forståelsen av begrepet seksualundervisning og hva som inngår i det kan være med på å gi varierende resultat her. Gjennomsnittet av elevene mener at seksualundervisningen kan starte på 5. trinn.³ Undersøkelsen viser at elevene har hatt seksualundervisning i de fleste fag, men naturfag, samfunnsfag, utdanningsvalg og norsk er nevnt flest ganger. Elevene henviser også til at de har hatt en egen uke med tema seksualundervisning på 9. trinn.⁴ Undervisningen har vært gjennomført av lærere og helsesøster, mens noen oppgir også rådgiver. Kun en av elevene har oppgitt at noen utenfra skolen har stått for undervisningen eller informasjonen, og da oppgir vedkommende personer fra helsestasjonen.

³ Se figur 17 i vedlegg B

⁴ Se figur 9 i vedlegg B

Kompetansemål innenfor seksualundervisning i læreplanen

Tabell 1: "I hvor stor grad har dere lært om fosterutvikling?". Tabellen viser hva hvert kjønn har svart og hvor mange prosent totalt som har svart hva. Det er totalt 40 som har svart på spørsmålet, N = 40.

	Jenter	Gutter	Totalt	%
Ingen grad	10	4	14	35%
Liten grad	9	8	17	43%
Middels grad	5	2	7	18%
Stor grad	0	1	1	2%
Svært stor grad	0	1	1	2%
Total	24	16	40	100%

Tabell 2: "I hvor stor grad har dere lært om fødsel?". Tabellen viser hvor mange av hvert kjønn som har svart hva og hvor mange prosent totalt som har svart hva. Det er totalt 40 som har svart på spørsmålet, N = 40.

	Jenter	Gutter	Totalt	%
Ingen grad	13	6	19	48%
Liten grad	10	7	17	43%
Middels grad	1	0	1	2%
Stor grad	0	2	2	5%
Svært stor grad	0	1	1	2%
Total	24	16	40	100%

Et av kompetansemålene etter 10. trinn går på at elevene skal beskrive fosterutvikling og hvordan en fødsel foregår. Dette ble delt opp til to separate spørsmål i undersøkelsen for å prøve å avdekke om dette kompetansemålet er oppnådd. Overraskende nok svarer 78% av elevene at de i ingen eller liten grad har lært om fosterutvikling, som tabell 1 viser. I tabell 2 kan vi like overraskende se at 91% svarer at de i ingen eller liten grad har lært om fødsel. I begge tabellene ser vi at 1-2 gutter svarer stor eller svært stor grad, noe vi må være kritiske til å begrunne hvorfor. Når det kommer til fosterutvikling svarer 18% at de har lært middels grad, mot kun 2% som svarer middels grad på fødsel. Dette tyder på at elevene har litt kjennskap til begge tema, men at de i veldig liten grad har lært om det mot at det står i kompetansemålene.

På spørsmålet om hva elevene ønsker mer av i seksualundervisningen svarer både jentene og guttene at de ønsker å vite mer om fødsel, men jentene er i klart flertall. Flere av jentene skriver kun fødsel på dette spørsmålet, så det kommer klart frem at dette er noe flere savner i seksualundervisningen. Ikke like mange nevner fosterutvikling her, men noen gjør også det. Det er tydelig jentene som i størst grad ønsker å vite mer om disse to temaene.⁵

⁵ Se figur 13 i vedlegg B

Elevenes meninger om mengden seksualundervisning i skolen ut fra kjønn

Tabell 3: "I hvor stor grad synes du mengden seksualundervisning i skolen er tilfredsstillende/nok?". Tabellen viser hvilke kjønn som har svart hva, hvor mange prosent det utgjør, hva respondentene har svart totalt og hvor mange prosent det utgjør. Totalt svarte 39 på dette spørsmålet, N = 39.

	Jenter	% av jenter	Gutter	% av gutter	Totalt	%
Ingen grad	0	0%	0	0%	0	0%
Liten grad	6	26%	3	19%	9	23%
Middels grad	14	61%	9	56%	23	59%
Stor grad	3	13%	3	19%	6	15%
Svært stor grad	0	0%	1	6%	1	3%
Totalt	23	100%	16	100%	39	100%

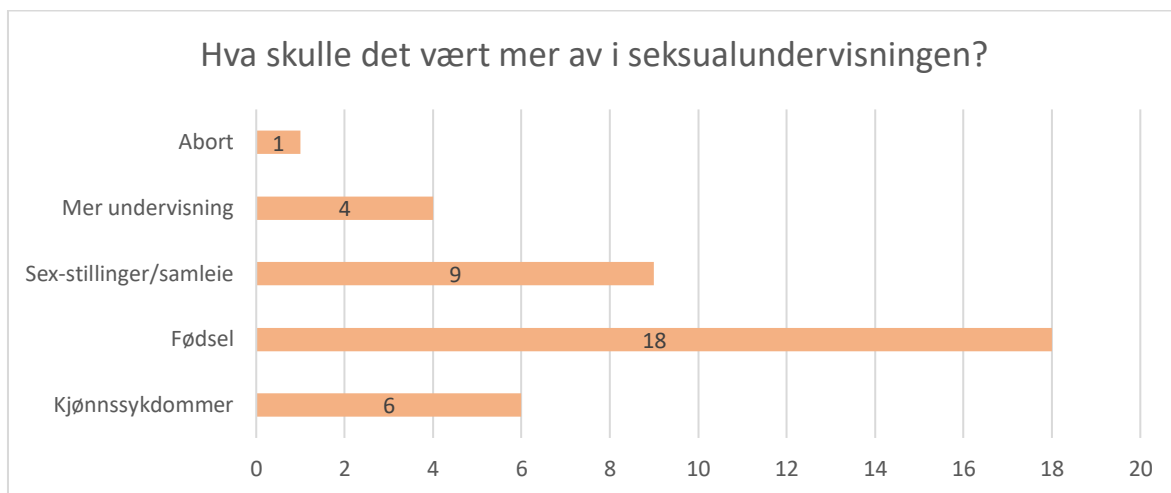
På spørsmålet om elevene synes mengden seksualundervisning i skolen er tilfredsstillende/nok er det merkbare forskjeller i hva kjønnene har svart. Totalt mener 59% at mengden er tilfredsstillende i middels grad. Dette kan fortelle oss at omtrent halvparten av elevene er litt nøytrale til om det er for mye eller for lite seksualundervisning i skolen. Ser vi videre på totalen svarer 23% liten grad, mens totalt 18% svarer stor eller svært stor grad. Her ser vi at svarene over og under middels grad er relativt jevne, 23% mot 18%, men at litt flere synes at mengden er for liten. Selv om prosentandelen skiller med 5% på disse to, tilsvarer dette kun to respondenter.

Det som kan være av størst interesse her er å se på forskjellene i hva kjønnene har svart. 26% av jentene som har svart på dette spørsmålet mener at det er for lite seksualundervisning mot at 19% av guttene mener det samme. 13% av jentene mener at seksualundervisningens mengde er tilfredsstillende i stor grad, mot 25% av guttene mener stor eller svært stor grad. Dette kan knyttes opp mot forskning som viser at temaet seksualundervisning kan bli sett på som "jentestoff". Flere av jentene påpeker i undersøkelsen at de synes det har vært for mye fokus på grensesetting for dem når de har hatt kjønnsdelt undervisning, og at de skulle ønske det var mer praktisk undervisning og generelt mer om tema over lengere perioder.⁶

⁶ Se figur 14 og figur 18 i vedlegg B

Hva ønsker elevene mer og mindre av i seksualundervisningen?

På spørsmål om hva de ønsker mer av i seksualundervisningen svarte 36 elever. Vi ser i figur 13.1 at halvparten av de som svarte på dette spørsmålet skriver at fødsel er noe det skulle vært mer av. Det er både jenter og gutter som uttrykker dette i undersøkelsen. Fødsel er det som blir gjentatt flest ganger når elevene får spørsmål om hva det skulle vært mer av, og det er interessant å se videre på i forbindelse med at det er et kompetansemål i læreplanen etter 10. trinn (Utdanningsdirektoratet, 2006). Noen av elevene nevner også svangerskap og fosterutvikling i forbindelse med fødsel.

Figur 13.1: Et utdrag av svarene på spørsmål om hva det skulle vært mer av i undervisningen. Totalt 36 svarte på spørsmålet og figuren viser hvor mange som har nevnt de ulike tingene som er valgt ut.

En fjerdedel av elevene svarer at det skulle vært mer om selve samleiet eller sexstillinger i undervisningen. Det elevene selv trekker frem her er hvordan de skal gjøre det for aller første gang, hvordan samleiet foregår, hva man bør gjøre før og tips hvordan de kan unngå å bli stresset under samleie. På spørsmål om hvilke kjønnssykdommer elevene har lært om oppgir de mange ulike alternativer, men noen av elevene svarer at de ønsker mer om sykdommer enn hva det har vært. Det de ønsker mer av i forbindelse med kjønnssykdommene er å vite hvordan de kan oppdage de, hva de da skal gjøre og konsekvensene av dette. Her påpeker 4 elever at de skulle lært mer om alt og at det skulle vært brukt mer tid på undervisningen. I et senere spørsmål i undersøkelsen kommer det frem fra enda flere elever at de skulle ønske det var mer seksualundervisning i skolen, at det burde vært hyppigere gjennom hele skolegangen og at det kunne startet tidligere enn hva det gjør.⁷

⁷ Se figur 18 i vedlegg B.

Flere av elevene påpeker at undervisningen har vært kjønnsdelt, og jentene sitter igjen med et inntrykk av at undervisningen har vært ulik i gruppene. På spørsmål om hva det skulle vært mindre av i undervisningen er grensesetting det ordet som går igjen flest ganger.⁸ Jentene uttrykker at de har snakket veldig mye om grensesetting mens guttene lærte mer om det praktiske og hadde mer generell undervisning om sex. Jentene ønsker seg også mer praktisk undervisning og føler de snakket mye om de samme alle dagene de hadde seksualundervisning. En elev uttrykker tydelig at de vet hva som er lov og ikke lov, og denne personen føler mye av undervisningen ble brukt på å snakke om akkurat det.

Elevene legger i de åpne spørsmålene mye vekt på at de synes det skulle vært mer seksualundervisning generelt gjennom skolegangen. Noen mener den begynner for sent og andre at den starter på et greit tidspunkt i forhold til utviklingen hos elever på barnetrinnet. Det de etterlyser er at temaer rundt seksualundervisningen burde vært tatt opp oftere og gjennom hele skolegangen, med flere timer enn hva det er i dag. De skriver at de synes det er spennende og viktige tema som de bør sette seg godt inn i, og føler at det kan bli litt mye på en gang når det blir satt til en temadag eller temauke. På spørsmål om det er noe det skulle vært mindre av i seksualundervisningen svarer også store deler av elevene ”nei”, noe som tyder på at det er kun grensesetting de synes det har vært for mye av. Det nevnes også i noen spørsmål at diskusjoner eller spørsmål fra elevene også skulle vært en del av seksualundervisningen.

⁸ Se figur 14 i vedlegg B

Drøfting

Respondentene i undersøkelsens interesse for tema

Med utgangspunkt i at under 50% av utvalget til spørreundersøkelsen valgte å gjennomføre den, kan validiteten til resultatene diskuteres. I og med at denne undersøkelsen ble gjennomført ved kun en skole, tar jeg utgangspunkt i at resultatene er representative for de fleste elevene ved denne skolen ut fra funnene. Elever har ulik interesse for temaet som er presentert i undersøkelsen, og ut fra resultatene har nok de elevene med størst interesse valgt å respondere. Selv om frafallet av respondentene var stort og vi kan se dette i sammenheng med interessene for tema, tenker jeg at responsen fra disse hadde kanskje ikke vært like bra som den jeg fikk fra de som deltok. Så hva tenker elevene om dagens seksualundervisning?

Ungdommene i rapporten "*Sex og sånn*" legger frem ulike meninger om seksualundervisningen ved at de har gått på forskjellige skoler og har ulik oppfatning av hva de ønsker av undervisningen (Redd Barna, 2005). Vi vet at hvordan undervisningen gjennomføres varierer fra skole til skole, og må ta utgangspunkt i at resultatene i denne undersøkelsen i hovedsak gjelder for den skolen hvor den ble gjennomført. Samtidig er det viktig å tenke på at resultatene kan representere andre elevers meninger fra ulike skoler også, med bakgrunn i at mange av svarene i undersøkelsen er i likhet med svar fra tidligere intervju av andre ungdommer.

I spørreundersøkelsen som ble gjennomført var 40% av respondentene gutter og 60% jenter, som vi kan se i figur 1.2. Hva kan så være årsakene til denne fordelingen av kjønn i undersøkelsen? Marion og Strømme viser til forskjell på hvilke tema innenfor naturfag som interesserer de ulike kjønnene. Humanbiologiske tema blir automatisk sett på som "jentestoff" og det vil i følge dem være naturlig at jentene har større interesse for tema som seksualitet enn guttene på grunnlag av dette (Marion og Strømme, 2015). Sett bort i fra prosentforskjellene på kjønn kom de guttene som svarte på undersøkelsen med utfyllende og interessante svar. En annen faktor til at fordelingen av kjønn har blitt slik kan komme av modenheten på elevene. Alle elevene som svarte på undersøkelsen går på 10. trinn, og gjennom praksis har jeg opplevd forskjeller på modenhetsnivået både på tvers av og innad i kjønnene. Det at jentene kan være litt mer modne og ha større interesse for temaet kan være en faktor som påvirker at flere jenter enn gutter valgte å svare på undersøkelsen.

Oppfyller skolen kompetansemålene fra læreplanen?

I tabell 1 og 2 fra analysedelen kommer det frem at kompetansemålet som gjelder etter 10. trinn om fosterutvikling og fødsel ikke er oppfylt i den graden vi kunne forvente (Utdanningsdirektoratet, 2006). Hvorfor skolen ikke har valgt å ha fokus på dette kompetansemålet kan det spekuleres i. Skolen mener kanskje det er andre tema innenfor seksualundervisningen som er viktigere enn dette, eller at tiden som var satt av for undervisningen ikke var tilstrekkelig nok for å komme gjennom alt. Ut fra elevenes respons på disse to spørsmålene er det flere som husker at de har hatt noe om fosterutvikling enn fødsel. Elevene oppgir selv at de på 9. trinn hadde en egen uke med seksualundervisning, så det at elevene kan ha glemt undervisningen fordi det er lenge siden velger jeg å se bort i fra. En faktor som spiller en større rolle her er nok hvor mye tid skolen har satt av til seksualundervisningen for elevene.

Både jentene og guttene kommer senere i undersøkelsen med tilbakemelding om at de ønsket å lære mer om fødsel, men jentene er i klart flertall. En av faktorene til at det er jentene som etterlyser dette temaet er nok at de føler dette angår dem mer enn guttene og at deres interesse for dette generelt er større (Marion og Strømme, 2015). Da noen av guttene også uttrykker at de skulle ønske de lærte mer om fødsel, vil jeg påpeke at flere av de også ser viktigheten i et slikt tema til senere i livet. En av grunnene til dette funnet kan være at de guttene som har valgt å delta i undersøkelsen også har en interesse for seksualundervisning i skolen, og at de som ikke har så sterke meninger rundt temaet kanskje ligger i den prosentandelen som valgte å ikke delta.

Ut fra elevenes respons er det tydelig at skolen ikke oppfyller de kompetansemålene som er satt fra Utdanningsdirektoratet når det kommer til å lære om fødsel og fosterutvikling (Utdanningsdirektoratet, 2006). De to største faktorene her vil jeg si er tid og prioritering. Elevene forteller i undersøkelsen at de har hatt seksualundervisning i flere fag, men disse to temaene er i all hovedsak naturfagsrelaterte. Dette kan skolen legge opp til at elevene skal lære om når de har humanbiologi, ikke nødvendigvis knytte det direkte opp mot seksualundervisningens temaer, men generelt når elevene lærer om kropp og helse i andre perioder. I dette tilfellet har skolen i liten grad oppfylt kompetansemålene fra læreplanen.

Hva ønsker elevene mer og mindre av i seksualundervisningen?

Ungdommene som deltok i intervjuene til Redd Barna legger frem at de har ulik seksualundervisning på ulike skoler, hvor noen er fornøyde med hva de gjør og andre ikke (Redd Barna, 2005). De legger frem at de ønsker å lære om samleie i seg selv, hvordan barn blir til, prevensjon og kjønnssykdommer. Ungdommene sier også at de ønsker å lære om grensesetting og følelser knyttet til dette temaet, og både positive og negative fakta som omhandler dette. Det de i hovedsak ønsker mer av er at seksualundervisningen skal knyttes opp mot deres egen hverdag og virkelighet. Dette tyder på at undervisningen ikke har tydelige mål for hva elevene skal lære om, noe vi ser ved at læreplanverket ikke har tydeliggjør dette godt nok, og at elevenes ønsker for hva de vil lære innenfor tema ikke oppfylles av alle skolene.

Sammenligner vi hva elevene i spørreundersøkelsen har respondert at de savner i seksualundervisningen i skolen kan vi se mange likheter med hva ungdommene i rapporten til Redd Barna har svart. Elevene ønsker generelt mer og hyppigere undervisning i temaet, som understreker at det i dagens skole er for lite fokus på seksualundervisning i hverdagen. De ønsker å vite mye mer om fødsel og samleie i seg selv. Mye av dette tyder på at skolen bruker for lite tid på seksualundervisning gjennom hele skoleløpet, og vi bør finne en måte å kunne knytte noe av dette opp mot andre fag og undervisningssituasjoner da mye av prioriteringene som gjøres kan begrunnes med for lite tid i skolehverdagen. Kjønnssykdommer har de vært litt igjennom, men også her ønsker elevene å vite mer om hva de skal gjøre om de oppdager det og hva konsekvensene av det kan være. Viktigheten av at elevene vet hva de skal gjøre og hvor de skal henvende seg om de er mistenksomme på om de har en kjønnssykdom er stor når det kommer til egen helse. Det er synd om elevene ikke føler de har blitt fortalt hvordan de skal håndtere en slik situasjon og kanskje ikke vet hvor de kan henvende seg. Det er nok ikke like lett for alle elevene og fortelle om dette til foreldre eller helsesøster på skolen.

Elevene som deltok i undersøkelsen ønsker mye av det samme som ungdommene i intervjuene. Dette viser på at selv om intervjuene er fra 2005 og spørreundersøkelsen fra 2019, savner dagens elever fortsatt mye av det samme i seksualundervisningen i skolen som ungdommene i 2005, som kan tyde på at seksualundervisningen i skolen ikke har forbedret seg stort i løpet av disse 14 årene. Spørsmålet om tid kommer stadig opp som tema i skolen, og det kan som lærer være vanskelig å argumentere for at seksualundervisningen er noe som bør ha økt prioritering.

Mens ungdommene i 2005 la frem at de ønsker å lære om det tekniske, la de også stor vekt på at følelser og grensesetting innenfor temaet måtte settes på dagsorden (Redd Barna, 2005). Dagens elever mener at i deres undervisning tar temaet om grensesetting alt for stor plass, og spesielt jentene føler at hele undervisningen i hovedsak dreide seg om dette. På spørsmål om hva det kunne vært mindre av i seksualundervisningen svarer både jentene og guttene grensesetting. Noe som tyder på at dette har blitt satt på dagsorden i forhold til seksualundervisningen, men hos disse elevene har det fått for mye plass i forhold til andre viktige tema innen for seksualundervisningen som de ønsket å lære om.

Elevenes meninger om seksualundervisningen i skolen

Så si alle elevene oppgir i spørreundersøkelsen at det er lærere og helsesøster som har gjennomført seksualundervisningen i skolen. Noen få nevner også rådgiver. Kun tre elever oppgir at det har vært noen utenforstående som har vært involvert i denne undervisningen, noe som kunne gjort hele opplevelsen for elevene annerledes. Mange skoler velger å ha besøk av medisinstudenter i forbindelse med seksualundervisningen i ungdomsskolen, noe som kan være positivt for elevene med tanke på at det er personer som de ikke forholder seg til i hverdagen og aldri vil møte igjen. Ungdommene fra Redd Barnas intervjuer mener at den eller de som skal ha denne undervisningen godt kan være noen utenfra for å gjøre det mindre personlig og pinlig. Undervisere innenfor seksualundervisningen bør være både kvinnelige og mannlige, de bør ha erfaring, være engasjerende og fordomsfrie (Redd Barna, 2005). Elevene kan ha blitt påvirket i negativ retning siden det er kun lærere og helsesøster som driver undervisningen, og de ønsker nok ikke at disse personene som de forholder seg til i hverdagen trenger å vite alt de lur på. Hadde det vært noen utenforstående hadde elevene kunne stilt flere spørsmål og gitt uttrykk for hva de ønsker å lære om på en annen måte enn hos læreren. Imidlertid fikk ikke elevene spørsmål om hvem de kunne tenkt seg at sto for denne undervisningen, noe som kunne vært interessant å sett mer på.

Det kan være vanskelig å vite hvordan elevene definerer seksualundervisning, og hva de tenker at ligger i denne undervisningen. Dette kan være med på å skape et skille i når elevene mener de selv hadde seksualundervisning i skolen for første gang. Ungdommene i rapporten til Redd Barna legger stor vekt på at seksualitet er mer enn bare sex, og derfor tenker jeg det er viktig å lære elevene fra veldig ung alder om kropp, egne grenser og hva som er lov og ikke (Redd Barna, 2005). Det er ikke dermed sagt at førsteklassingene skal lære om sex, men jeg tror det er for sent å begynne å snakke med ungdommene om grensesetting først i 15-16 års

alderen. Her påpeker også elevene i undersøkelsen at det er brukt for mye tid på å snakke om grensesetting. Ungdommene i Redd Barnas rapport mener elevene kan starte med seksualundervisningen rundt 11-12 års alderen og i spørreundersøkelsen mener gjennomsnittet at undervisningen kan starte på 5. trinn, noe som er veldig nært hverandre. Jo tidligere barn og unge lærer om egen kropp og egne grenser, jo tidligere kan de selv si fra om hva som er greit og ikke. Og jo oftere en lærer snakker om kropp, utseende, ulikheter og sex for å normalisere dette i klasserommet, jo mindre tabu tror jeg dette temaet blir for elevene og de vil bli tryggere på seg selv og egen kropp og grenser. Læreplanverket legger vekt på at elevene gjennom skolen skal få en god allmenndannelse, og dette innebærer blant annet at de skal lære å respektere egne og andres grenser. God opplæring innenfor seksualitet kan også være med på å unngå seksuell trakassering og seksuelle overgrep mellom ungdommer (Utdanningsdirektoratet, 2011). God seksualundervisning vil dermed medføre mye positivt.

Hva tenker så elevene om mengden seksualundervisning i skolen? Svarene varierer, både innad i kjønnene og på tvers av dem. Litt over halvparten av elevene svarer at mengden er tilfredsstillende i middels grad. Selv om elevene kommer frem med mye de savner i undervisningen og at det brukes for lite tid, er det vesentlig mange som stiller seg litt nøytrale på akkurat dette spørsmålet. Men når spørsmålet er om mengden er tilfredsstillende/nok, og mange svarer middels grad, tolker jeg det som at de ikke er helt fornøyde heller. Forskjellene på hvilke kjønn som synes det er tilfredsstillende mengde i liten grad er mest interessant å se på. Dobbelt så mange jenter som gutter synes undervisningen er tilfredsstillende i liten grad, og totalt utgjør begge kjønnene 23% av alle som svarte. Som nevnt tidligere har nok jentene naturlig en større interesse for seksualundervisningen enn guttene, som kan være en av faktorene til at det er flere jenter enn gutter som skulle ønske de hadde mer seksualundervisning.

En annen faktor til at jentene i større grad ikke synes mengden seksualundervisning i skolen er tilfredsstillende nok kan være hvordan den er blitt lagt opp. Seksualundervisningen har vært kjønnsdelt, og jentene uttrykker i spørreundersøkelsen at de føler de har lært mindre enn guttene på noen områder. Det kommer frem fra begge kjønn at grensesetting har tatt for stor plass i undervisningen, men særlig hos jentene. Det å dele klassene i kjønnsdelte grupper i forbindelse med seksualundervisningen kan ha både fordeler og ulemper. For noen elever vil det skape en større trygghet ved at det kun er det samme kjønn i rommet og dermed være lettere å stille spørsmål om det de måtte lure på. Men da må vi som lærere også være beviste

på at noen elever kan være usikre på sin egen identitet eller legning, og legge opp til at dette skal være best mulig for alle elevene. Selv om noen av temaene er viktigere for et av kjønnene og med fordel kan brukes lengere tid på, er det viktig at begge kjønnsgruppene går igjennom alle temaene som knyttes opp mot seksualundervisningen. Det bør ikke være forskjeller som gjør at noen tema utgår helt for en av gruppene, da alle bør ha et likt grunnlag ut fra hva som er gjennomgått.

Velger skolen å legge opp til kjønnsdelt undervisning, tror jeg det er viktig at de har en avslutning på dagen eller uken i fellesskap med alle elevene. Selv om elevene er tryggere i kjønnsdelte grupper, er det også viktig at noe av undervisningen skjer i fellesskap.

Undervisning med begge kjønn til stede kan føre med seg gode diskusjoner som ellers ikke hadde oppstått. Legges det opp til spørsmål fra elevgruppen som skal besvares i plenum, er det store fordeler ved at alle spørsmålene kommer samtidig til alle i gruppen. Da er det ikke like tydelig hvilke kjønn som lurer på hva, og flere som sitter med samme spørsmål føler seg kanskje ikke så alene om det etterpå. Både jenter og gutter kan lure på det samme innenfor seksualitet.

Svarer resultatene på forskningsspørsmålene?

Med utgangspunkt i ønske om å tilegne meg mer kunnskap om hva elevene tenker om seksualundervisningen i skolen, føler jeg at det er kommet god respons på mye av dette.

Elevene har svart godt på spørsmålene i spørreundersøkelsen og det har dannet seg et bilde av hvordan de har opplevd seksualundervisningen i sin skolegang. Resultatene tyder på at det fortsatt er en del som kan forbedres i undervisningen når det kommer til både oppstart, tidsbruk og innhold. Det er viktig å ta med seg de tilbakemeldingene disse elevene har kommet med når man selv står der som underviser i naturfag og skal ha seksualundervisning.

Jeg tenker det er viktig å lytte til elevgruppen i forbindelse med planlegging av seksualundervisningen, om den går på enkelttimer eller om det legges opp til en temauke. Som lærere må vi være beviste på hva elevene ønsker å lære om dette temaet for å legge det opp på best mulig vis. Resultatene jeg har fått i denne spørreundersøkelsen forteller meg at elevene ønsker at det brukes mer tid på seksualundervisningen gjennom hele skoleløpet, det er undervist for lite om fødsel og fosterutvikling, det er brukt for mye tid på å snakke om grensesetting og elevene savner generelt mer seksualundervisning i skoleløpet.

Kunne noe vært gjort annerledes i denne forskningsprosessen?

I forskningsprosessen for denne oppgaven startet jeg med å utarbeide spørreundersøkelsen før jeg hadde funnet alt av teori som var relevant for oppgaven. Ser i etterkant at teorien burde vært samlet inn før utarbeidelsen av undersøkelsen. Dette tror jeg ville ført til mer konkrete spørsmål, unnlattelse av noen som var med og muligens også noen andre spørsmål i undersøkelsen. Det er flere interessante ting som har dukket opp under lesning av teori som jeg skulle ønske jeg kunne undersøke nærmere, og ville hatt mulighet til om jeg hadde angrepet hele oppgaven litt annerledes. Dette har nok vært med på å påvirke hvor god selve spørreundersøkelsen ble, og det at jeg ikke var tilstede under gjennomføringen for å kunne hjulpet elevene om det skulle være noen spørsmål underveis i gjennomføringen.

En annen svakhet ved undersøkelsen er at det ble så stort frafall på respondentene, noe jeg ikke har noe klart svar på hvorfor ble tilfelle. Føler elevene derimot har kommet med mange gode, ærlige og gjennomtenkte svar, som styrker funnene i undersøkelsen. Sammenlignes svarene med tidligere resultater i forskning er det også mange likheter som styrker validiteten i mine resultater. Velger å tro at svarene som elevene har kommet med også representerer populasjonen godt, selv om vi må huske på faktoren om at mange skoler gjennomfører seksualundervisningen ulikt.

Avslutning

Tanken bak oppgaven var å få frem elevers meninger om seksualundervisning i grunnskolen. Målet for meg var å erverve mer kunnskap rundt dette temaet som jeg kan ta med meg inn i min fremtidige rolle som seksualunderviser og å kunne opplyse andre om mine funn basert på den forskningen jeg har gjennomført. Uten så mye innsikt i tidligere forskning og teori på dette området jobbet jeg mye med dette. Jeg hadde mine tanker og meninger rundt seksualundervisning i skolen på forhånd, at denne kunne være snever, og fant fort ut at dette temaet ikke er forsket mye på tidligere.

Funnene fra undersøkelsen og tidligere forskning viser at elevene har ulike meninger om seksualundervisningen i skolen, spesielt om de er fra ulike skoler. Dette tyder på at skolene legger opp undervisningen ulikt. Siden forskningen min baserte seg kun på en skole, er ikke meningene til disse elevene like sprikende som de kunne vært hvis flere skoler hadde deltatt i undersøkelsen. Resultatene i undersøkelsen gir derfor et innblikk kun i elevene ved denne skolen sine meninger og opplevelser. Tidligere forskning og funnene i denne spørreundersøkelsen viser at elever og ungdommer synes seksualundervisningen godt kan starte litt tidligere enn hva den gjør i dag, men må være tilpasset til de alderstrinnene det måtte gjelde. Undervisningen bør skje hyppigere gjennom hele skoleløpet og elevene bør få ha noe å si om hva de ønsker å lære om i undervisningen. Selv om følelser og grensesetting er viktige tema innenfor seksualundervisningen, er det ikke den som bør dominere i ungdomsskolealder.

Flere av funnene som har dukket opp i søken på tidligere forskning og teori viser som sagt at det finnes lite av det. Som fremtidig underviser i dette temaet har jeg fått mange holdepunkter jeg kommer til å ta med meg i planlegging av seksualundervisning til mine elever.

Viktigheten av å ufarliggjøre tema og lytte til hva elevene selv ønsker å lære om kommer til å stå høyt på min dagsorden. Utdanningsdirektoratets hefte om "Seksualitet og kjønn" er en fin veiledning for lærere som skal undervise i tema, men det trengs mer forskning på hva elevene selv mener rundt dette (Utdanningsdirektoratet, 2011). Elevenes tanker og meninger kommer godt frem i Redd Barnas rapport "Sex og sånn", men det må imidlertid påpekes at denne er fra 2005 (Redd Barna, 2005). Med så mye fokus på kropp og helse i dagens samfunn er det viktig at elevene lærer seg å ha et naturlig forhold til tema om seksualitet, og her kan vi lærere gjøre en stor jobb. Ettersom LK06 nevner seksualundervisning i så liten grad, vil det være

spennende å se hva fagfornyelsen kommer med i 2020 når det kommer til seksualundervisning.

Litteraturliste

Christoffersen L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt.

Kunnskapsdepartementet. (Sist endret 01.10.2018). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæinga (opplæringsloven)*. Hentet 24.04.19 fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_2

Marion P. & Strømme A. (2015). *Biologididaktikk*. Cappelen Damm Akademisk.

Nilsen, S.E. & Wasenden, W. (2005). *Kvantitative metoder for datainnsamling og analyse*. I A. Howe, K. Høium, G. Kvernmo & I.R. Knutsen (red.). *Studenten som forsker i utdanning og yrke. Vitenskapelig tenkning og metodebruk. Forskningsmetodiske tilnærminger for studenter i profesjonsfag*. Oslo: Høgskolen i Akershus. Læremidler for profesjonsutdanning 4/2005.

Redd Barna. (2005). *Sex og sånn*. Hentet fra:

<https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=redd+barna+sex+og+s%C3%A5nn&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

Utdanningsdirektoratet. (2011). *Seksualitet og kjønn. Et ressurshefte for lærere i grunnskolen*.

Hentet 20.03.19 fra: https://www.udir.no/globalassets/upload/brosjyrer/5/udir-ressurshefte_seksualitet-del1-2_rev2011.pdf

Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i samfunnsfag (SAF1-03)*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Kompetansemaal/kompetansemaal-etter-7.-arssteget>

Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i samfunnsfag (SAF1-03)*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Kompetansemaal/kompetansemaal-etter-10.-arssteget>

Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i naturfag (NAT1-03)*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/kl06/NAT1-03/Hele/Kompetansemaal/kompetansemaal-etter-7.-arstrinn>

Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i naturfag (NAT1-03)*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/kl06/NAT1-03/Hele/Kompetansemaal/kompetansemaal-etter-10.-arstrinn>

Vedlegg:

Vedlegg A

Negativt samtykke

Informasjonsskriv i forbindelse med bacheloroppgaver ved NTNU.

Til foresatte av elever på 10. trinn.

Vi er to studenter fra grunnskolelærerutdanningen ved NTNU som skal skrive bachelor i vår. Vi er på Flatåsen nå for vår andre praksisperiode. I forbindelse med bacheloroppgavene våre ønsker vi å gjennomføre to spørreundersøkelser av elevene.

All data som samles inn i spørreundersøkelsene er anonym, og vil ikke være mulig å spore tilbake til enkeltpersoner. Når bacheloroppgavene er levert vil all data slettes. Det er frivillig å være med på spørreundersøkelsene, og vi ønsker tilbakemelding dersom dere vil reservere barna deres fra en eller begge undersøkelsene.

Ønsker dere å reservere barna deres fra spørreundersøkelsen(e), kontakt Erik Mogstad eller studentene direkte på mail innen mandag 04.03.19.

Ta også kontakt om det skulle være andre spørsmål i forbindelse med oppgavene/undersøkelsene.

Med vennlig hilsen,

Synne og Morten

Student	Tema for bacheloroppgaven
Synne Fjeldvær Tøften Kontakt: synnefto@stud.ntnu.no	”Hva mener elevene om mengden seksualundervisning i skolen”
Morten Simonsen Kontakt: mortsi@stud.ntnu.no	”Ekskludering i skolen”

Spørreundersøkelsen med svar og statistikk

Seksualundervisning i skolen

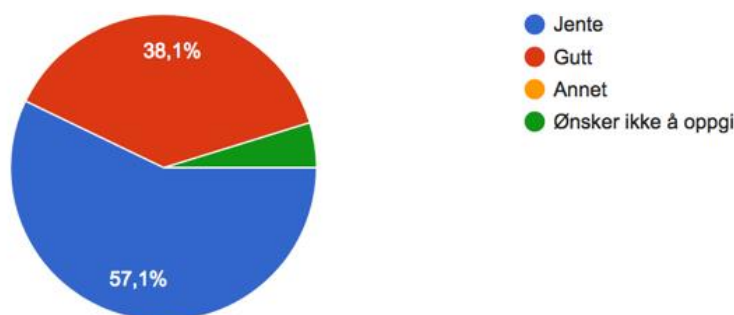
I denne undersøkelsen vil det være spørsmål om hvordan du har opplevd seksualundervisningen i skolen gjennom ditt skoleløp. Med seksualundervisning menes undervisning om fosterutvikling, fødsel, seksualitet, grensesetting, seksuelt overførbare sykdommer, prevensjon og abort.

Undersøkelsen er frivillig og du kan gjennom hele undersøkelsen velge å avbryte, eller levere svarene for så langt som du er kommet. Det tar 5-15 minutter å gjennomføre undersøkelsen.

Svarene vil brukes i en bacheloroppgave som skrives av en student på Grunnskolelærerutdanningen ved NTNU Trondheim. Alle svarene i denne undersøkelsen er anonyme. Takker på forhånd for alle svar.

Kjønn

42 svar

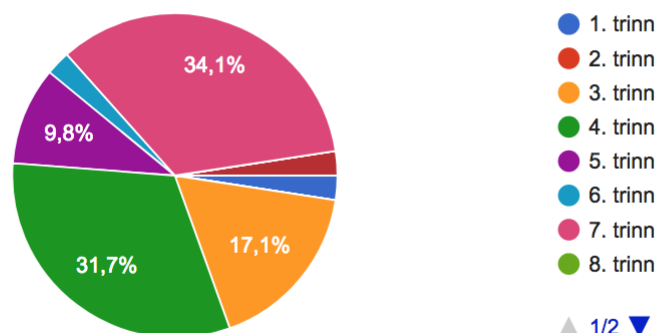
Figur 1: Kjønn. 38,1% av respondentene er gutter, 57,1% er jenter og 4,8% ønsket ikke å oppgi kjønn i undersøkelsen.

Figur 1.2: Kjønn, fordelt med prosenter uten desimaler, både med og uten de som ikke ønsket å oppgi.

Når hadde du sexualundervisning på skolen for første gang?

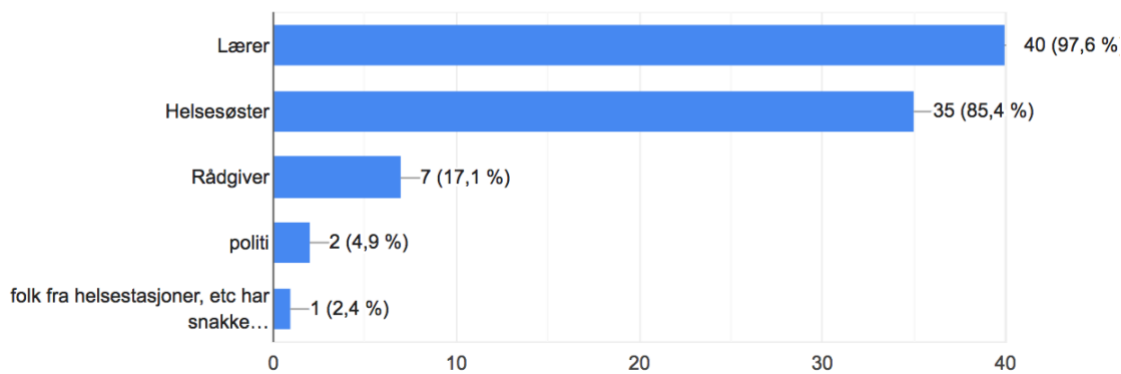
41 svar

Figur 2: Viser når elevene mener de startet med seksualundervisningen i skolen, store andeler av respondentene mener 3., 7. eller 8. trinn.

Hvem har stått for undervisningen/informasjonen? (Flere alternativ kan velges, hvis andre vennligst utdyp)

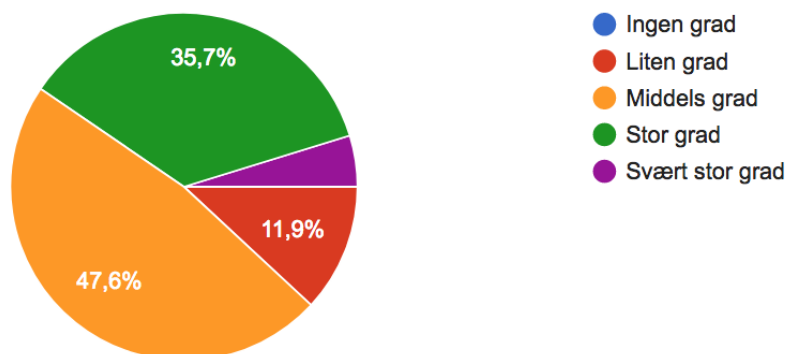
41 svar

Figur 3: Respondentene svarer at lærer og helsesøster har stått for det meste av undervisningen.

I hvor stor grad har dere lært om seksuelt overførbare sykdommer?

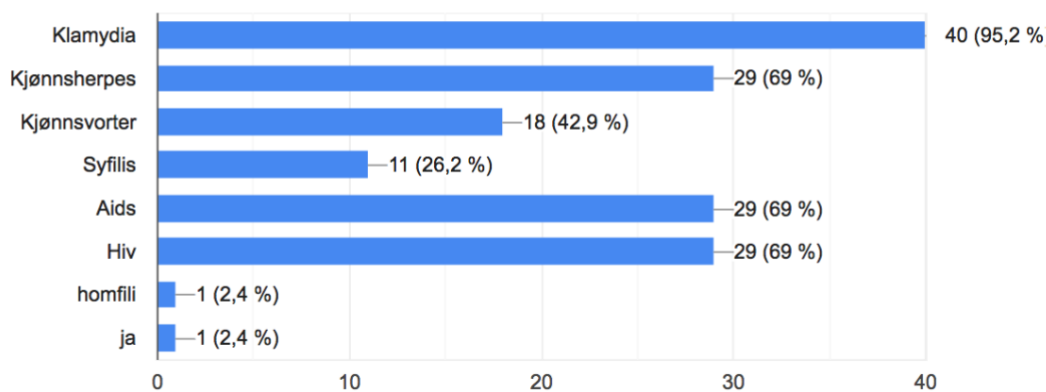
42 svar

Figur 4: Prosentvis fordeling av respondentenes svar.

Hvilke seksuelt overførbare sykdommer har dere lært om? (Flere alternativ kan velges, hvis andre vennligst utdyp)

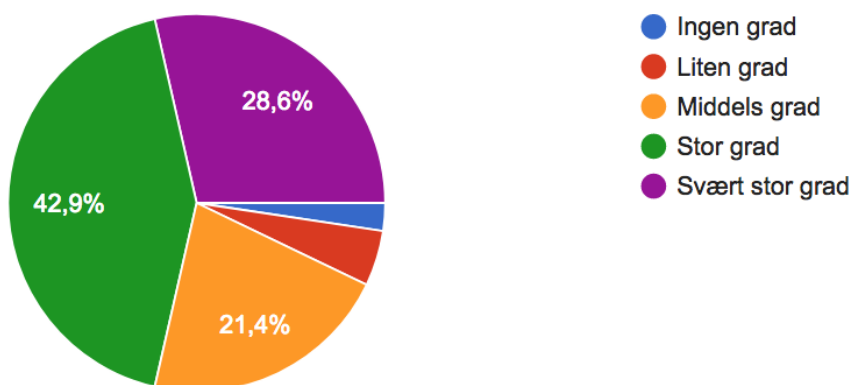
42 svar

Figur 5: Viser hvilke overførbare sykdommer elevene har oppgitt at de har lært om. Velger å se bort fra kommentaren: "homfili".

I hvor stor grad har dere snakket om grensesetting?

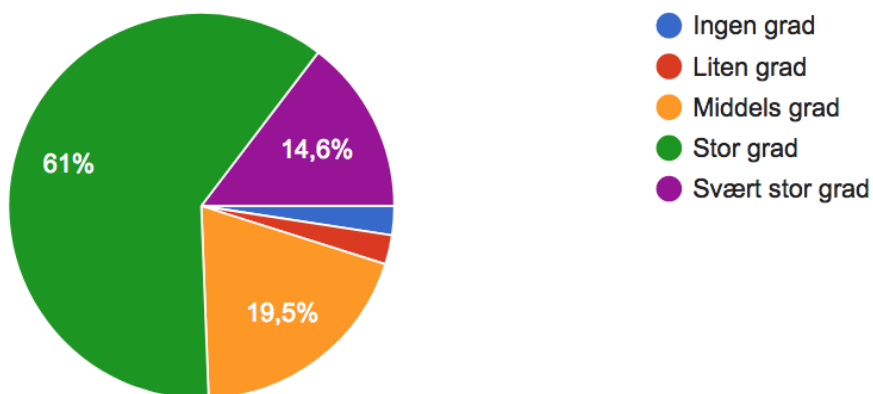
42 svar

Figur 6: Ca. 70% svarer stor eller svært stor grad av prat om grensesetting.

I hvor stor grad har dere lært om prevensjonsmiddel?

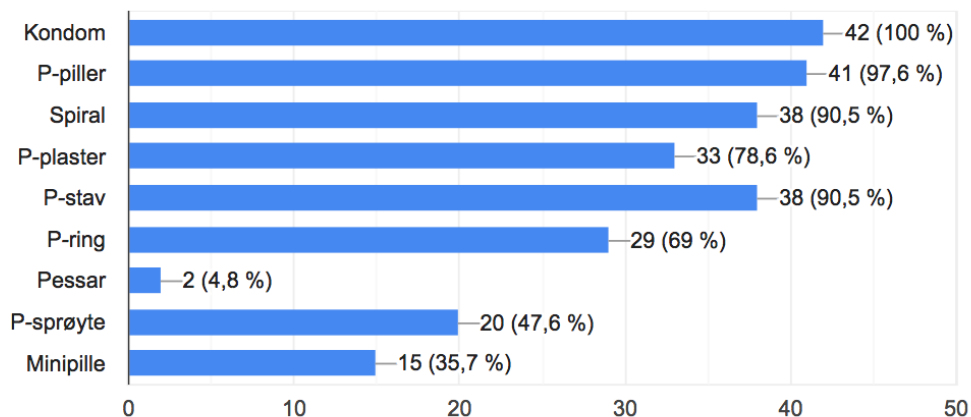
41 svar

Figur 7: Ca. 77% svarer stor eller svært stor grad av gjennomgang av prevensjonsmiddel.

Hvilke prevensjonsmiddel har dere lært om? (Flere alternativ kan velges, hvis andre vennligst utdyp)

42 svar

Figur 8: Viser hvilke prevensjonsmiddel elevene oppgir at de har gjennomgått.

I hvilke fag har dere hatt seksualundervisning?

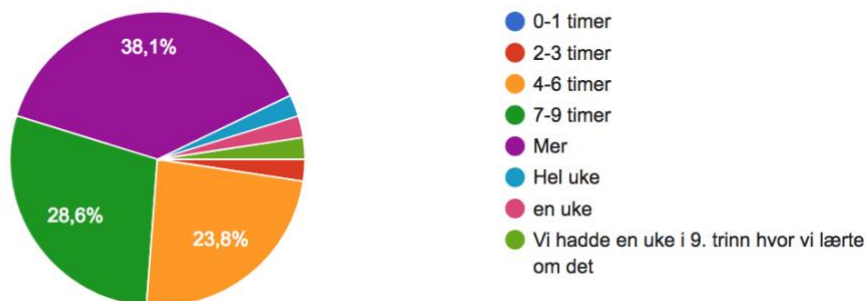
41 svar

naturfag
temauke og naturfag
Naturfag, samfunnsfag, norsk
alle
Alle fag
Egen uke med kun seksualundervisning
UV?
alle fag, men spesielt i naturfag, norsk og samfunnsfag
UV, naturfag, egentlig litt i alle.
norway
naturfag, samfunnsfag, norsk
naturfag, UV, samfunnsfag, norsk

Figur 9: Fag utvalget har hatt seksualundervisning i, med skriftlig svar fra respondentene.

Hvor lang tid har dere brukt på seksualundervisning i skolen? (Hvis andre vennligst utdyp)

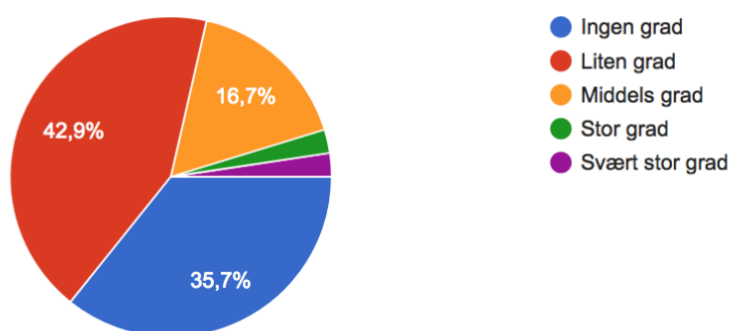
42 svar

Figur 10: Hvor lang tid er brukt på seksualundervisningen i skolen.

I hvor stor grad har dere lært om fosterutvikling?

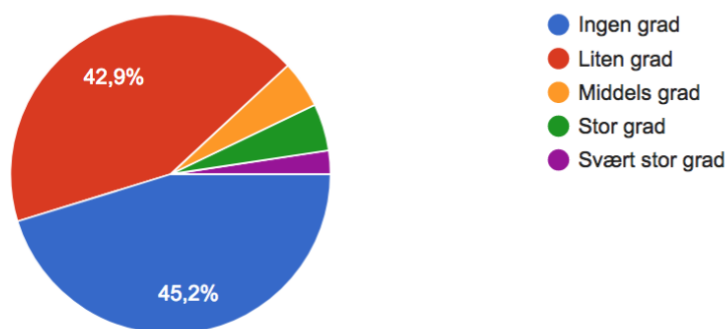
42 svar

Figur 11: Prosentvis fordeling av hva elevene svarer om fosterutvikling. Ca. 80% svarer ingen eller liten grad.

I hvor stor grad har dere lært om fødsel?

42 svar

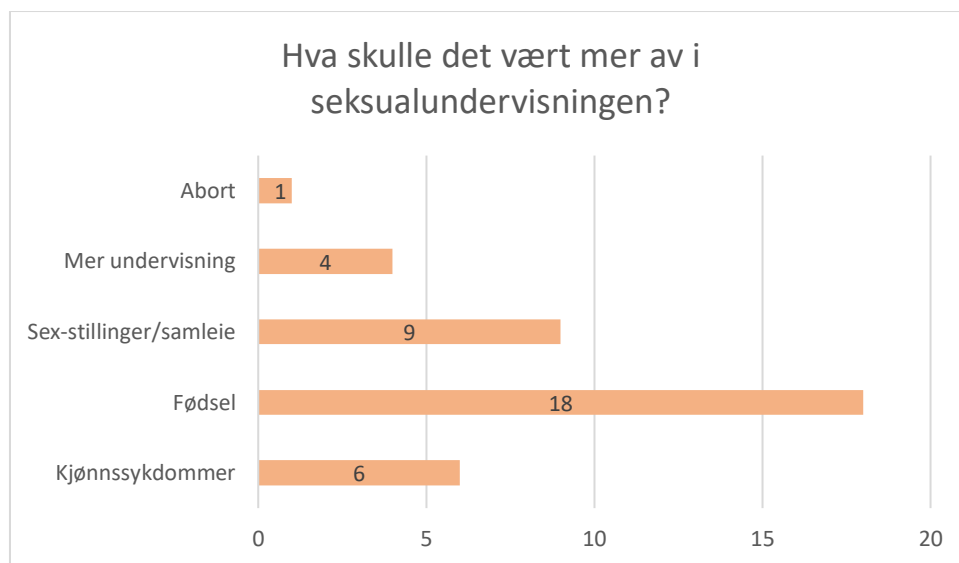
Figur 12: Prosentvis fordeling av hva elevene svarer om fødsel. Ca. 90% svarer ingen eller liten grad.

Hva skulle det vært mer av i seksualundervisningen?

36 svar

fødsel
kjønns sykdommer
Spørsmål fra mottaker. Stillinger og hvordan man skal gjøre det første gang.
Det generelle
Mer om kjønns sykdommer og hva man skal gjøre vist man oppdager de.
Fødsel
Alt!
hvordan det foregår, alt med fødsel og svangerskap, hva som skjer under svangerskap med selve dama som bærer barnet
sex stillinger, mer om seksualundervisning til gutter
kjønns sykdommer/overførbare sykdommer
hvordan abort fungerer, tips for å ikke bli stressa under samleie
praksis

Figur 13: Et utdrag av hva elevene svarer det skulle vært mer av i seksualundervisningen.

Figur 13.1: Et utvalg av svarene på spørsmål om hva det skulle vært mer av i undervisningen.

Er det noe det skulle vært mindre av i seksualundervisningen?

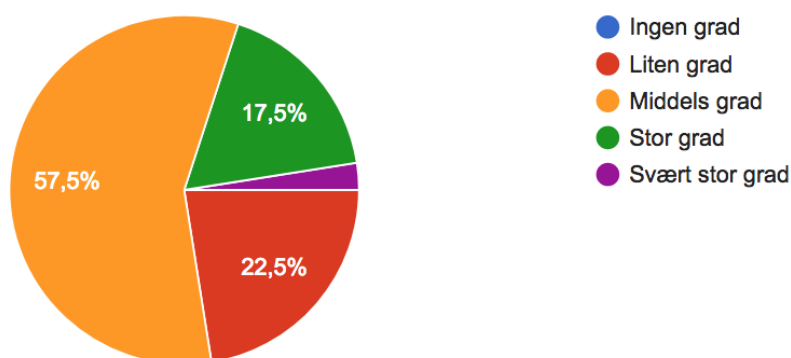
30 svar

Nei
grensesetting
grensesetning
Ikke noe spesielt
grensesetting. alle vet hva som er lov og ikke lov. vi trenger ikke å bruke hele undervisningen på det.
Grensesetting
Nei.
homfili læring
Ingenting
Mindre nakenbilder
Om hvordan man lager barn, det har vi lært for lenge siden.
Vet ikke.

Figur 14: Et utdrag av hva elevene svarer det skulle vært mindre av i seksualundervisningen.

I hvor stor grad synes du mengden seksualundervisning i skolen er tilfredsstillende/nok?

40 svar

Figur 15: Elevers tanker om mengden seksualundervisning i skolen er tilfredsstillende eller ikke.

Noe å tilføye til forrige spørsmål?

20 svar

Nei
nei
Jeg synes vi burde lære mye mer om alle grenene innen safe sex, nå som vi nærmer oss 16 år alle sammen.
det burde vært mer seksualundervisning
fins bare to kjønn
intetkjønn er også et kjønn-
Vi har hatt alt for lite seksualundervisning
nei.
vi har hatt alt for lite seksualundervisning
næh
Jeg synes det skulle ha vært fokus på seksualundervisning hvert år ikke bare i èn uke
Det var helt ok

Figur 16: Utdrag av hva elevene har svart.

Når mener du seksualundervisningen kan starte i skolen?

38 svar

5. klasse
3-4 trinn
3 trinn
4-5 trinn
4
5. trinn cirka
5 trinn
kanskje rundt 4-5 klassen
5. Trinn
Jeg mener seksualundervisningen kan starte i 4. fordi før det kan man lite om kroppen, og man trenger heller ikke vite noe enda, ettersom man ikke utforsker kroppen på den måten. For eksempel voldtekt kan være vanskelig å lære om i de første årene på skolen. Jeg synes man skal lære om mensene og voldtekt i 6. klassen fordi da er det dette kan bli relevant.
mellomtrinnet

Figur 17: Utdrag av hva elevene har svart.

Har du noen generelle tanker eller meninger om seksualundervisningen i skolen? (Mengde, varighet, hvor tidlig/sent det starter eller lignende)

29 svar

burde vare lengre og starte tidligere.
Kunne være mer praktisk undervisning til oss jentene
kunne være mer praktisk undervisning hos jentene
Jentene og guttene hadde ulik undervisning
Jentene og guttene hadde ulik undervisning. Guttene fikk lære mye mer om sex, men vi hadde nesten bare psykolgi :(
Synes vi burde lære mer.
Burde ha mye om det og lære gjennom hele skolegangen (ikke helt fra starten)
burde hvert mye mere, også at transa e en metalt syke
Jeg synes seksualundervisning er bra til en viss grad, men det tas ikke hensyn til at enkelte elever ikke er komfortable med å bli vist nakenbilder konstant.
starter med det litt for seint og vi burde ha flere timer om dette temaet
ha mye mer om det!!

Figur 18: Elevenes generelle tanker om seksualundervisning.

